

110 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЖОРЖ ПАПАЗОВ (1894-1972)

Единственият български художник сюрреалист от периода между двете войни и една от най-значимите фигури на европейската модерна живопис от този период – именно към творческа личност от подобен мащаб българската културна памет е дълбоко ощетена. Все още за Жорж Папазов се говори и знае много повече в чуждото културно пространство, отколкото в нашето – единственото изследване, посветено на Жорж Папазов, е от 30-те години на XX в. и е дело на Кирил Кръстев (1904-1991) – една забележителна творческа личност с провокативно модерно мислене, свързана с опитите на ямболската литературна група да усвои естетическите принципи на дадаизма и футуризма, личност, на която българската културна общественоност е също длъжница поне с достойно отбелязване на 100-годишен юбилей. Книгата на Кирил Кръстев за Жорж Папазов излиза през 1938 и оттогава досега няма български изкуствовед, който да прояви интерес към това забележително живописно творчество. Българската следа в изкуствоведската критика, посветена на Папазов, отвежда към френския изкуствовед от български произход Андрей Наков, който издава на френски в Брюксел през 1973 монография за Папазов. Списъкът на специализирани изследвания върху Папазов обаче наброява около 30 заглавия, но те са все чуждестранни – основно на френски, но също на английски, немски и италиански. Сред техните автори са и някои от най-представителните имена на европейския авангардизъм, като Маринети, чиято монографична студия, посветена на Папазов, е от 1934 г., или Филип Супо, който е бил сред най-близките негови приятели в Париж.

ЖИВОТ В ДАТИ:

- 2.02.1894   Георги Папазов е роден в Ямбол като шесто дете в семейството на търговец.
- 1912   Записва се доброволец в Балканската война, участва в сраженията край Лозенград и в Сърбия.
- 1913   Записва се в Прага в Инженерно-техническия институт, специалност архитектура на парковете и вилите.
- 1914   Призован е от българските власти да се върне, но след кратък престой в Ямбол получава разрешение да продължи следването си в Прага, което приключва през 1918 г.
- 1918   В Мюнхен посещава ателието на Ханс Хофман. Поради участието си в бунта на спартакистите е принуден да замине.
- 1919   Връща се в България по повод на първата си самостоятелна изложба в София, която включва акварели и рисунки.

- 1920 Пребивава във Виена като представител на семейния бизнес. Там се жени.
- 1921 В края на годината се установява в Берлин, където се запознава с Оскар Кокошка и поддържа контакти с художниците от галерия "Дер Щурм" – център на немския експресионизъм.
- 1923 Прекарва няколко месеца в Швейцария, където среща Пол Клее.
- 1924 Пристига в Париж с решението да се посвети единствено на живописта. Свързва се с Паскин, а после с Дерен.
- 1925 Привлича вниманието на галерия "Вавен-Распай", която издава списание "Пластични изкуства" ("Les Arts plastiques"). Придобива голяма популярност и контактите с творческите среди се задълбочават. Няколко месеца живее в средиземноморското градче Санари. Морето става постоянен мотив в картините му.
- 1926 Първа самостоятелна изложба в галерия "Вавен-Распай". Ражда се дъщеря му Мириам. С Дюшан пътува до Ню Йорк.
- 1927 Установява се в град Ванс. Нови самостоятелни изложби.
- 1928 Излага в галерията на Жан Бюше. Изпраща картини в София.
- 1929 Участва в голяма експозиция в Ню Йорк.
- 1930 Премества се на нов адрес – "Рю де Плант" 26, където съсед му е Макс Ернст.
- 1931 Участва в редица изложби в Париж, също в Стокхолм.
- 1932 Публикува книгата си "Паскин, Паскин... това съм аз!". Второто издание е от 1959 г. в Женева, където прибавя 4 гравюри, посветени на Паскин.
- 1934 Изложби в Милано, София, Белград, Загреб, Париж, Ню Йорк.
- 1935 Изложби в Прага и отново в София.
- 1939 Отказва се да участва в изложби и се посвещава на приятелството си с Андре Дерен, който остава най-близкият му приятел чак до смъртта си през 1954 г.
- 23.04. 1972 Умира в гр. Ванс, където живее от 1960 г.

Жорж Папазов е автор на книгите:

Pascin !... Pascin!... C'est moi !". Ed. Kélilevitch, Paris, 1932.

Париж – Творчество! съдба на велики художници. Предговор от Балабанов. Изд. "Завети", София, 1935.

Drenov frères. Ed. Fasquelle, Paris, 1951.

Derain, mon copain. Ed. Valmont, Paris, 1960.

Lettres à Derain. Nouvelles Editions Debresse, Paris, 1966.

Pope Vassil. Préface de Jean Wahl. Nouvelles Editions Debresse, Paris, 1968.

Sur les pas du peintre. Ed. de la Galerie de Seine, Paris, 1971.

Предлагаме за първи път на българския читател откъси от предговора на Филип Супо към пълното френско издание на живописното творчество на Жорж Папазов¹.

„Това, което винаги ме е изненадвало и съблазнявало в картините на Папазов, е преди всичко тяхното изумително многообразие. Мисля, че единствено Пол Клее би могъл да бъде сравняван с него. Знаем, че това е щедра възхвала, но той я заслужава. Това богатство от вдъхновения е твърде рядко при художниците, при които се забелязва тенденция винаги взаимно да се имитират. Папазов знаеше през целия си живот как да изучава метаморфозите на собствената си живопис.

След като напуска родната си България, той започва да се интересува от техниките в архитектурата, което не е характерно за един художник, но което се оказва определящо за Папазов.“

(...)

“Творчеството на Папазов ни приканва към размисъл: то ни кара да приемем, че един художник трябва да бъде изцяло и напълно свободен, независим и да изразява единствено своята воля, своята творческа сила, своето отчуждение от всекидневието, своята самота. Тъй като Папазов е искал да бъде единак и да дължи всичко само на себе си, неговите периодични бягства, а по-късно и неговата тотална изолация в продължение на десетте последни години от неговия живот му позволяват да създаде една изключително богата вселена.”

(...)

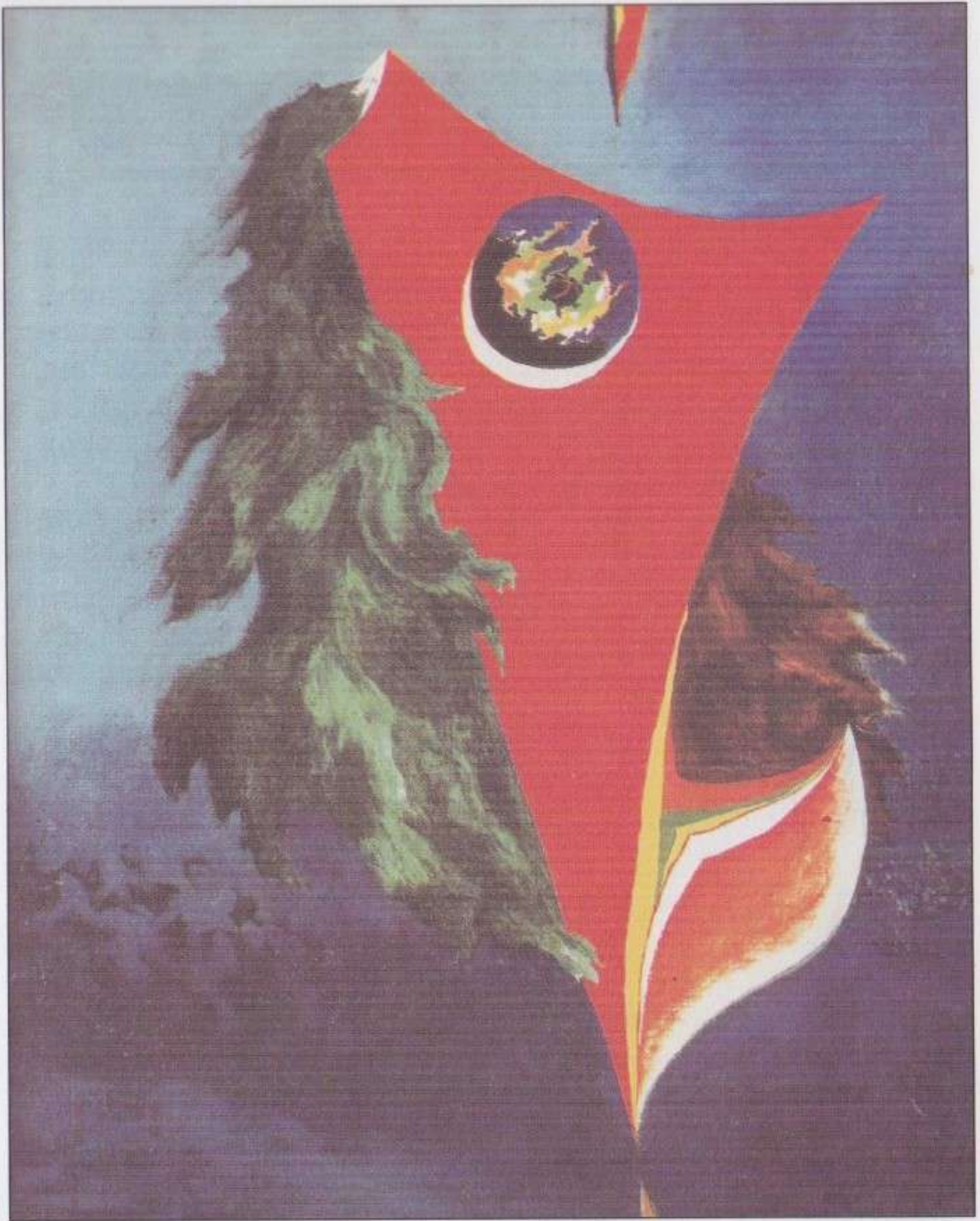
“Гийом Аполинер утвърждаваше с право, че един от най-важните елементи на истинската поезия и автентичната живопис е *изненадата* и че тя е необходима, експлозивна в най-силния смисъл на думата. Папазов изискваше такъв ефект на изненадата от своите творби по един непринуден начин, но пък го правеше много убедително. Папазов с удивителна проникателност показва това, което живописиста, това, което неговата живопис може да допринесе за тази нова духовност, за която пледираха Гийом Аполинер и сюрреалистите.”

“Днес ние знаем и сме убедени със сигурност, че Папазов е и ще остане един от най-автентичните откриватели на нашата епоха.”

Превод от френски: **Жоржета Чолакова**

¹ Текстът на Ф. Супо е от 1974, но е приложен като предговор към изданието Gaston Diehl. Papazoff. Editions Cercle d'art, Paris 1995, pp. 7-8 – Б. пр.

Жорж Папазов, *Циклонът*, 1928